

Geografia: Veľká globálna expedícia

Cesta za poznaním našej planéty

Všetko začíná vodou.

Naša planéta je v neustálom pohybe vďaka vode, alebo *hydrosfére*. Tento večný cyklus, *obeh vody na Zemi*, poháňa život. Voda sa **vy-paruje**, v ovzduší kondenzuje a v podobe zrážok padá späť na zemský povrch, kde odteká ako povrchová alebo vsakuje ako podpovrchová voda.

Rieky: Príbehy vytesané do krajiny.

prameň

meander

delta
Lato Regular

Najdlhšie
rieky sveta

Najdlhšie rieky sveta

1. **Níl** (Afrika, ~6 600 km)
2. **Amazonka** (Južná Amerika, ~6 400 km)
3. **Jang-c'-ťiang** (Ázia, ~6 300 km)

Naša výprava sa začína.

Kráčame po stopách Slnka, od rovníka k pólom. Táto cesta nám odhalí, ako sa príroda mení v rôznych podnebných pásmach. Tento jav sa nazýva **šírková pásmovitosť**.

Pásmo večného tepla.

A lush tropical rainforest with dense green foliage and a red parrot perched on a branch.

Vľavo: *Tropický dažďový les* – hustý porast, celoročný dážď, život v korunách stromov. Pôda: červozem. Pestujú sa tu plodiny na *plantážach*.

A savanna landscape at sunset, featuring a large herd of wildebeest migrating across the plain under a golden sky with a single acacia tree in the distance.

Vpravo: *Savana* – strieda sa *obdobie sucha a dažďov*. Stromy ako baobab a akácia. Život v stádach a veľká *migrácia* za vodou.

Kde život bojuje o každú kvapku.

V najsuchších oblastiach sveta (menej ako 250 mm zrážok ročne) prežijú len tí najodolnejší. Kľúčové slová: *oáza* (miesto s podpovrchovou vodou), *táva* (dokonale prispôbena na prežitie), a hrozba menom *dezertifikácia* (rozširovanie púští).
Zaujímavosť: aj polárne oblasti sú púšte (*polárne púšte*)!

Krajina, ktorú poznáme.

Vitajte v miernom pásme, domove štyroch ročných období. Nachádzajú sa tu **listnaté a zmiešané lesy** s hnedou lesnou pôdou (**kambizem**). Ale aj rozsiahle trávnaté oblasti, **stepi** (v Amerike **prérie**, v Južnej Amerike **pampy**), kde sa nachádza **černozem** – najúrodnejšia pôda, ktorá z nich robí "obilnicu sveta".

Tiché kráľovstvo ihličnanov.

Toto je *tajga*, najväčší les na svete. Ihličnany sú prispôsobené na dlhé a studené zimy. Ich ihlice a kužeľovitý tvar im pomáhajú prežiť. Ihličie vytvára kyslú pôdu zvanú *podzol*. Hlbšie v zemi sa už stretávame s trvalo zamrznutou pôdou – *permafrostom*.

Kde sa končia stromy a začína obloha.

V tundre už stromy nerastú. Ich rastu bráni silný vietor a hlavne permafrost, ktorý v lete rozmrzá len na povrchu. V krátkom lete sa krajina premení na koberec machov, lišajníkov a kvetov. Je to domov pre zvieratá ako soby a pižmoň.

Polárny deň a polárna noc.

Vitajte v krajinách večného ľadu. Tu sa nestrídajú ročné obdobia, ale **polárny deň** (Slnko nezapadne) a **polárna noc** (Slnko nevyjde). Arktída je zamrznutý oceán okolo severného pólu, zatiaľ čo Antarktída je zamrznutý kontinent na juhu.

Cesta na vrchol sveta.

Cesta dlhá tisíce kilometrov od rovníka k pólu sa dá zažiť aj na pár kilometroch... ale smerom nahor! Tomuto javu hovoríme výšková stupňovitosť. S rastúcou výškou sa mení príroda v rovnakom poradí: **listnatý les → ihličnatý les → kosodrevina → alpínske lúky → sneh a ľad.**

Vracianne sa domov: Svet, ktorý sme vytvorili

Naša expedícia prírodným svetom sa končí. Teraz sa pozrieme na najväčšiu silu, ktorá formuje planétu dnes: na ľudstvo.

Odkaz minulosti pre budúcnosť.

Po celom svete chránime výnimočné miesta – *kultúrne a prírodné pamiatky*. Organizácia *UNESCO* dohliada na toto svetové dedičstvo, ktoré zahŕňa svetové poklady, ale aj naše vlastné, ako je **Spišský hrad**.

Každý z nás je objaviteľom aj strážcom.

Naša zodpovednosť je chrániť planétu. Cieľom je *trvalo udržateľný rozvoj*. Každý z nás môže pomôcť pomocou 3R: *reduce* (znížiť), *reuse* (znova použiť), *recycle* (recyklovať).

Svet čaká.

Čo objavíte vy?